

ΚΛΑΔΟΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ (ΕΛΨΕ)

Η Μ Ε Ρ Ι Δ Α

προς τιμήν του ομότιμου καθηγητή Ψυχολογίας Δ. Γεώργα

Η Διαπολιτισμική Ψυχολογική Διάσταση: Έρευνα και Εφαρμογές στην Ελλάδα

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ

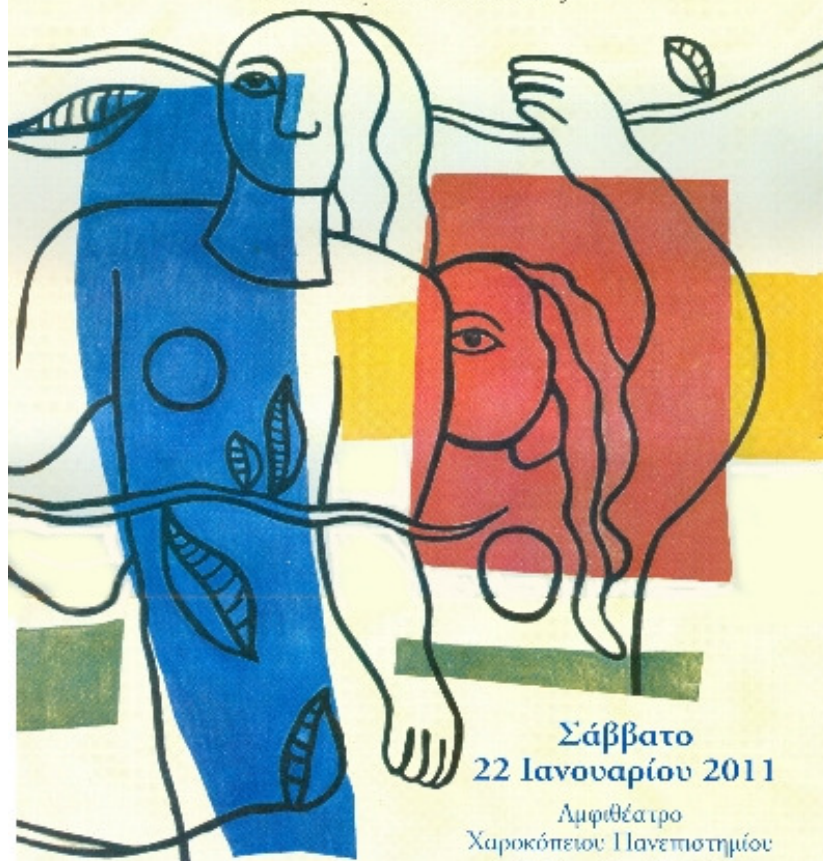
Δημήτριος Γεώργας

ομότιμος καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΠΡΟΣΕΚΕΚΛΗΜΕΝΗ ΟΜΙΛΙΑ

Prof. Dr. Gisela Trommsdorff & Dr. Boris Mayer

Universität Konstanz, Germany

**Σάββατο
22 Ιανουαρίου 2011**

Αμφιθέατρο
Χαροκόπειου Πανεπιστημίου
(Εκπ. Βασιλίου 70, Καλλιθέα)

10:00-17:30, (εγγραφές 9:00-10:00) στο χώρο διεξαγωγής της ημερίδας

ΠΑΡΕΦΟΡΕΣ: <http://www.clpse.gr>, thimis@otenet.gr

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ: Επαγγελματίες €15, Φοιτητές €10

ΘΑ ΧΟΡΗΓΗΘΕΙ ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

ΚΟΡΨΕΠ

1^η Ημερίδα Κλάδου Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας ΕΛ.Ψ.Ε.

**« Η ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ:
ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ »**

**Προς τιμήν του Ομότιμου Καθηγητή Ψυχολογίας
Δημητρίου Γεώργα**

Σάββατο 22 Ιανουαρίου 2011, 10:00 – 17:30

Αμφιθέατρο Χαροκοπείου Πανεπιστημίου

1^η Ημερίδα Κλάδου Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας ΕΛ.Ψ.Ε.

Προς τιμήν του Ομότιμου Καθηγητή Ψυχολογίας Δημητρίου Γεώργα

« Η ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ: ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ »

Πρόγραμμα Ημερίδας

9:00-10:00 π.μ.

Εγγραφές

10:00-10:30 π.μ.

Χαιρετισμοί και Έναρξη Ημερίδας

Αικατερίνη Κασσωτάκη, Αντιπρύτανης Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου

Ηλίας Μπεζεβέγκης, Διευθυντής Τομέα Ψυχολογίας, Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.

Κλήμης Ναυρίδης, Πρόεδρος ΕΛ.Ψ.Ε., Πρόεδρος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

10:30-11:30 π.μ.

*Αναγόρευση του Ομότιμου Καθηγητή Ψυχολογίας Δημητρίου Γεώργα
σε επίτιμο Μέλος του Κλάδου Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας*

Κεντρική Ομιλία

Δ. Γεώργας. *Η αναζήτηση ομοιοτήτων και διαφορών στην διαπολιτισμική
ψυχολογία: Πολιτισμοί και οικογένειες και πολιτισμοί και παιδική
νοημοσύνη*

Συντονιστής: *Ηλ. Μπεζεβέγκης, Παν/μιο Αθηνών*

11:30-11:45 π.μ.

Διάλειμμα καφέ

11:45-13:15 μ.μ.

Συμπόσιο Α΄

«Διαπολιτισμική έρευνα στην Ελλάδα και ψυχική υγεία»

Μ. Μαδιανός. *Επιπολιτισμός και Κατάθλιψη Ξένων Μεταναστών στην Αθήνα*

Κ. Ρότσικα. *Πώς εκτιμούν την ποιότητα της ζωής τους τα παιδιά των
μεταναστών;*

Κ. Πετρογιάννης & Ε. Πεντέρη. *Πεποιθήσεις και αιτιακές αποδόσεις
σιγγάνων μητέρων για την ανάπτυξη των βχρονων παιδιών τους: Η*

περίπτωση δύο οικισμών της Κομοτηνής

N. Παπαστυλιανού. Έκφραση και διαχείριση συναισθημάτων σε Έλληνες φοιτητές

Συντονισμός – Συζήτηση: *M. Μαλικιώση-Λοΐζου*, Παν/μιο Αθηνών

13:15-14:00 μ.μ. Διάλειμμα – Κρύο Μπουφέ

14:00-15:00 μ.μ. Προσκεκλημένη Ομιλία

G. Trommsdorff & B. Mayer, Universität Konstanz.

*Family Values and Intergenerational Relations in Different Cultures
– A Life-Span Perspective*

Συντονιστής: *Δ. Γεώργας*, Παν/μιο Αθηνών

15:00-15:15 μ.μ. Διάλειμμα καφέ

15:15-16:45 μ.μ. Συμπόσιο Β΄

«Διαπολιτισμική Ψυχολογία στην Ελλάδα: έρευνα και Μεθοδολογία»

Αικ. Γκαρή, Π. Παναγιωτοπούλου, & Κ. Μυλωνάς. *Μελέτη των Ευρωπαϊκών Αξιών (EVS): φάσεις έρευνας 1999-2000 και 2008*

Π. Παναγιωτοπούλου, Αικ. Γκαρή, & Κ. Μυλωνάς. *Οικογενειακές αξίες στην Ελλάδα: συγκρίσεις μεταξύ των δύο τελευταίων ερευνητικών φάσεων της «Μελέτης των Ευρωπαϊκών αξιών» (EVS)*

B. Παυλόπουλος. *Επιπολιτισμοποίηση και προσαρμογή των μεταναστών: Ορισμένες παρατηρήσεις και σχόλια για τον σχεδιασμό έρευνας και πολιτικής με βάση την ελληνική εμπειρία*

Συντονισμός – Συζήτηση: *Κ. Μυλωνάς*, Παν/μιο Αθηνών

16:45-17:30 μ.μ. «Η Διαπολιτισμική Ψυχολογία πάει σινεμά...»

Θα προβληθούν αποσπάσματα ταινιών (διαπολιτισμικού περιεχομένου) και θα ακολουθήσει συζήτηση στην ολομέλεια των συνέδρων.

17:30 μ.μ. Κλείσιμο Ημερίδας

Σημείωση: Στο χώρο διεξαγωγής της ημερίδας θα υπάρχει έκθεση βιβλίων και υλικού (posters) σχετικά με τη Διαπολιτισμική Ψυχολογία και τις εφαρμογές της στο χώρο της Συμβουλευτικής και της Εκπαίδευσης.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ

Η αναζήτηση ομοιοτήτων και διαφορών στην διαπολιτισμική ψυχολογία: Πολιτισμοί και οικογένειες και πολιτισμοί και παιδική νοημοσύνη

Δημήτριος Γεώργας

Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Harry Triandis του Πανεπιστημίου του Illinois υπήρξε από τους πρώτους που συστηματικά αμφισβήτησε τις επικρατούσες αντιλήψεις της ψυχολογίας στην Β. Αμερική και Βόρεια Ευρώπη σύμφωνα με τις οποίες οι θεωρίες και τα ευρήματα ερευνών της ψυχολογίας ήταν καθολικά σε όλες τις κοινωνίες. Η διαπολιτισμική ψυχολογία έκανε την εμφάνιση της αρχικά με το Ενημερωτικό Δελτίο του Τριάντη το 1968, και με την διοργάνωση συνεδρίου Κοινωνικής και Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας την ίδια χρονιά με πρωτοβουλία του Τριάντη και των Γ. και Β. Βασιλείου στο Λαγονήσι. Η εμφάνιση του επιστημονικού περιοδικού «The Journal of Cross-Cultural Psychology» έγινε από τον Walter Lonner το 1969. Το επόμενο σημαντικό βήμα ήταν η διοργάνωση επιστημονικού συνεδρίου με θέμα «Τεστ Νοημοσύνης και Πολιτισμική Προσαρμογή» από τους Cronbach και Drenth στην Κωνσταντινούπολη το 1991. Την επόμενη χρονιά, το 1992, ιδρύθηκε το International Association for Cross-Cultural Psychology στο Χονγκ Κονγκ. Στις πρώτες διαπολιτισμικές έρευνες, στις οποίες εφαρμόστηκε η τυπική μεθοδολογία, σκοπός ήταν να διερευνηθούν οι διαφορές μεταξύ ψυχολογικών μεταβλητών μεταξύ δύο ή τριών χωρών. Τα τελευταία χρόνια, ο αριθμός των χωρών σε πολλές έρευνες έχει αυξηθεί σημαντικά. Η αύξηση αυτή στον αριθμό των χωρών ανέδειξε απρόσμενα αποτελέσματα, όπως ότι κάποιες ψυχολογικές μεταβλητές διαφέρουν ελάχιστα μεταξύ των κοινωνιών, είναι δηλαδή καθολικές. Δύο διαφορετικές έρευνες του Πανεπιστημίου Αθηνών, “Families across Cultures” και “Culture and Children’s Intelligence,” ανέδειξαν αυτό το φαινόμενο. Εννέα μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα για την οικογένεια, οι οποίες έδειξαν ότι οι μεγαλύτερες διαφορές μεταξύ των κοινωνιών παρατηρήθηκαν στις αξίες, όπως ήταν αναμενόμενο, και οι μικρότερες διαφορές παρατηρήθηκαν στους συναισθηματικούς δεσμούς με τα μέλη της οικογένειας. Η άλλη μεγάλη έρευνα ήταν η αναζήτηση ομοιοτήτων και διαφορών του Wechsler Intelligence Scale for Children – Third Edition (WISC-III) με δείγμα 15.999 παιδιά από 16 χώρες. Ένα σημαντικό εύρημα ήταν ότι παρατηρήθηκε διαπολιτισμική ομοιότητα των παραγόντων του WISC-III, απόδειξη ότι υπάρχουν καθολικές γνωστικές διεργασίες μεταξύ των κοινωνιών. Ένα άλλο σημαντικό εύρημα είναι ότι δεν παρατηρήθηκαν διαφορές στους μέσους όρους στο WISC-III μεταξύ των κοινωνιών, ούτε στις επιμέρους κλίμακες, δηλ. στον συνολικό δείκτη νοημοσύνης, στο πηλίκο Λεκτικής Νοημοσύνης και στο πηλίκο της πρακτικής νοημοσύνης. Κατά συνέπεια, τα ευρήματα αυτά δείχνουν ότι υπάρχουν βασικές καθολικές γνωστικές διεργασίες μεταξύ των κοινωνιών.

KEYNOTE SPEECH

The search for differences and similarities in cross-cultural psychology: The examples of families across cultures and the WISC-III

Demetrios Georgas

Emeritus Professor, University of Athens

Harry Triandis of the University of Illinois was one of the first to systematically challenge the assumptions of psychology in North America and Northern Europe that its theories and research findings were universal across the different cultures throughout the world. The earliest steps in cross-cultural psychology were Triandis's Newsletter in 1968, and also a conference in social and cross-cultural psychology organized by Triandis and George and Vasso Vassiliou in Lagonissi in the same year. The Journal of Cross-Cultural Psychology was established by Walter Lonner in 1969. The next important step was a conference on "Mental Tests and Cultural Adaption" organized by Cronbach and Drenth in Constantinople in 1991, followed by the creation of the International Association for Cross-Cultural Psychology in Hong Kong in 1992. In the earlier studies that followed, the typical methodology was to look for differences in psychological variables between two or three countries. In recent years, the number of countries in many studies has increased enormously. This increase in the number of countries has resulted in unexpected findings, that some psychological variables differ very little across cultures, that is, they appear to be universal. Two different studies initiated by the University of Athens illustrate this phenomenon, "Families across Cultures" and "Culture and Children's Intelligence." Nine variables were employed in the family study. The results indicated that the greatest differences across countries were values, as would be expected, and the smallest differences were emotional bonds with family members. The other study was an examination of the Wechsler Intelligence Scale for Children – Third Edition (WISC-III) based on the standardization data of 15,999 children from 16 countries. A major finding was the remarkable cross-cultural similarity of the structure underlying the WISC-III, evidence of universal cognitive processes across cultures. The second major finding was that there are no major mean score differences on the WISC-III across the cultures; neither the subtests, the Full Scale IQ, Verbal IQ, Performance IQ, or the Index scores showed large cross-cultural score differences. The implications of these findings indicate that basic cognitive processes are strong universals across cultures.

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΗ ΟΜΙΛΙΑ – INVITED SPEECH

Family Values and Intergenerational Relations in Different Cultures – A Life-Span Perspective

Gisela Trommsdorff & Boris Mayer

University of Konstanz, Germany

In this presentation, we ask whether societies experiencing far-reaching demographic, economic, and cultural transformations with rising affluence resulting in rising life expectancy and falling birthrates are facing changes in the family - and more specifically, in family values and intergenerational relations. Based on Georgas' and Kagitcibasi's theorizing, a major question asked is whether economic growth, modernization and related individualization processes lead to changing family values in direction of a Western "independent" family model where family members are (relatively) emotionally detached from one another or if rather a "family model of emotional interdependence" where rising personal autonomy is combined with close emotional bonds is taking hold. In this regard, we present results from the international "Value-of-Children and Intergenerational Relations Study" for adolescents as well as for their mothers and grandmothers. Furthermore, we report cross-cultural results on intergenerational relationship quality and intergenerational support. An important question here is whether a longer shared lifespan among generational cohorts of different ages (due to a rising life expectancy) can be an asset in intensifying intergenerational relations, or whether this may be accompanied by higher conflicts. We also present results on the role of values and relationship quality for intergenerational support. Taking a culture-informed and a life-span perspective, the findings are discussed on the basis of Trommsdorff's cultural model of intergenerational relations.

ΣΥΜΠΟΣΙΟ Α΄

Επιπολιτισμός και Κατάθλιψη Ξένων Μεταναστών στην Αθήνα

Μιχάλης Γ. Μαδιανός

Ομότιμος Καθηγητής Ψυχιατρικής Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο επιπολιτισμός είναι το φαινόμενο το οποίο παρατηρείται όταν μια εθνοτική ομάδα συγκεκριμένων πολιτισμικών χαρακτηριστικών έρχεται σε συνεχή επαφή με τον ξενιστή πολιτισμό με αποτέλεσμα να παρατηρηθούν αλλαγές σε πολιτισμικά στοιχεία της πρώτης ομάδας (όπως γλώσσα, αξίες, έθιμα). Ο επιπολιτισμός έχει επίσης συνδεθεί με την πρόκληση stress και ψυχολογικών διαταραχών.

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται τα αποτελέσματα δύο πρόσφατων μελετών πάνω στη σχέση επιπολιτισμού και επικράτησης καταθλιπτικής συμπτωματολογίας σε ξένους μετανάστες που ζούσαν στην ευρύτερη περιοχή των Αθηνών σε δείγμα 157 και 317 ατόμων στην πρώτη και δεύτερη έρευνα, αντίστοιχα. Τα βασικά εργαλεία της έρευνας ήταν η Κλίμακα Επιπολιτισμού Μεταναστών και η Κλίμακα CES-D, εργαλεία σταθμισμένα για τις ερευνητικές ανάγκες.

Και στις δύο έρευνες βρέθηκε συσχέτιση υψηλής βαθμολογίας στην Κλίμακα CES-D (υψηλό επίπεδο καταθλιπτικότητας) και υψηλά επίπεδα επιπολιτισμού. Τα ευρήματα αυτά αναλύονται με βάση τη σχέση επιπολιτισμού και ψυχικών διαταραχών.

Acculturation and Depression of Foreign Immigrants in Athens

Madianos Michael MD, MPH, Dr MedFEPA

Emeritus Professor of Psychiatry, University of Athens

Acculturation is the phenomenon that results when a group with one culture comes into continuous contact with a host culture and changes occur in the original culture of either one or both groups. Acculturation has also been linked with stress-related psychosocial disorders and depression. In this presentation the results of two and consecutive surveys are presented. These studies were carried out with samples of Foreign immigrants living and working in Athens area. The basic tools of this research were the Immigrant Acculturation Scale and the CES-D scale measuring depressiveness. In both studies the main finding was the correlation between low scores of IAS and higher levels of CES-D scale meaning that those immigrants were less acculturated were found to suffer from higher number of depressive symptoms.

Πώς εκτιμούν την ποιότητα της ζωής τους τα παιδιά των μεταναστών;

B. Ρότσικα

Λέκτορας Ψυχολογίας, Α΄ Ψυχιατρική Κλινική, Ιατρική Σχολή Ε.Κ.Π.Α.

Εισαγωγή: Η υποδοχή μεγάλου αριθμού μεταναστών και των οικογενειών τους την τελευταία εικοσαετία έχει καταστήσει αναγκαία την αντίστοιχη ερευνητική δραστηριότητα έτσι ώστε να εντοπιστούν οι σημαντικότερες δυσκολίες τους και να προταθούν κατάλληλες παρεμβάσεις. Οι έρευνες για τα παιδιά των μεταναστών έχουν επικεντρωθεί κυρίως στο είδος της ψυχοπαθολογίας που παρουσιάζουν, στα συναισθηματικά προβλήματα, στις διαταραχές συμπεριφοράς και στις δυνατότητες προσαρμογής σε μια καινούργια πραγματικότητα τόσο περιβαλλοντική όσο και γλωσσική. Διεθνώς οι έρευνες για την Ποιότητα Ζωής αφορούν κυρίως ενηλίκους μετανάστες ή εφήβους, ενώ οι αντίστοιχες έρευνες για μικρότερα παιδιά είναι σπάνιες. *Σκοπός.* Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση της άποψης των ίδιων των παιδιών των μεταναστών για την ποιότητα της ζωής τους και η σύγκριση με γηγενείς μαθητές που φοιτούν στα ίδια σχολεία και μεγαλώνουν στην ίδια κοινότητα. *Μέθοδος.* 63 παιδιά μεταναστών (ΜΟ=11.9 έτη) και 489 γηγενείς (ΜΟ=11.3 έτη) συμπλήρωσαν στην τάξη τους ένα ανώνυμο ερωτηματολόγιο σχετικά με την Ποιότητα Ζωής. Τα παιδιά 8-12 ετών συμπλήρωσαν το Kid-KINDL^R Questionnaire και οι έφηβοι το Kiddo-KINDL^R Questionnaire, μεταφρασμένα και διασκευασμένα στην ελληνική γλώσσα, αφού πρώτα είχε εξασφαλιστεί ή γραπτή συμφωνία των γονέων τους. Το κάθε ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 24 ερωτήσεις που αναφέρονται σε 6 άξονες: σωματική υγεία, συναισθηματική ευεξία, αυτοεκτίμηση, οικογένεια, φίλοι και σχολείο. Η υψηλότερη βαθμολογία αντιστοιχεί σε καλύτερη ποιότητα ζωής. *Αποτελέσματα.* Τα παιδιά των μεταναστών αναφέρουν παρόμοια Ποιότητα Ζωής με τα γηγενή παιδιά στους εξής άξονες: σωματική υγεία, συναισθηματική ευεξία, φίλοι και σχολείο. Εκτιμούν ως κατώτερη την Ποιότητα Ζωής τους σχετικά με την αυτοεκτίμηση και την οικογενειακή ζωή, σε επίπεδο στατιστικά σημαντικό. Δεν διαπιστώνεται διαφορά μεταξύ αγοριών και κοριτσιών. *Συμπέρασμα.* Είναι άξιο ενδιαφέροντος το γεγονός ότι τα παιδιά των μεταναστών δεν ανέφεραν δυσκολίες στα πλαίσια του σχολείου ούτε στα πλαίσια της κοινωνικής προσαρμογής, δυσκολίες που συνήθως αναφέρονται κατά την προσέλευση σε υπηρεσίες. Η χαμηλότερη αυτοεκτίμηση είναι πάγιο εύρημα των μελετών. Η κατώτερη ποιότητα ζωής που αναφέρεται για την οικογενειακή ζωή ίσως αντανακλά τη δυσφορία που αισθάνονται τα παιδιά λόγω των υπερβολικών ωρών εργασίας των γονέων τους και την πιθανή μη συναισθηματική υποστήριξη από αυτούς.

Immigrant children self-reported quality of life

V. Rotsika

Lecturer in Psychology, A' Psychiatric Clinic, Medical School, University of Athens

Introduction: A large number of immigrants and their families over the last two decades have moved to Greece and this fact has made necessary the research to identify main problems and to propose appropriate interventions. Research on children of immigrants have focused mainly on the type of psychopathology, emotional problems, disorders of behavior and potential to adapt to a new environment. Worldwide survey on the quality of life concern mainly immigrant adults or adolescents, while similar studies for younger children are scarce. *Purpose.* The aim of this study was to investigate the Quality of Life of immigrant children and adolescents, who live in two communities of the greater Athens area, and to compare with their Greek peers living in the same communities and attending the same schools. *Methods.* Sixty three immigrant children (Mean age 11.9 years) and 489 native children (Mean age 11.33 years) completed the Kid- KINDL^R Questionnaire /8-12 years and the Kiddo- KINDL^R Questionnaire/13-16 years at school. *Results.* The results indicate that self reported QoL of immigrant children is similar to that reported by their native classmates, in four dimensions: physical well-being, emotional well-being, friends and school. However, their QoL is significantly poorer in the domains of self-esteem and family life. There is no difference between boys and girls. This is an important indication that an immigrant child's perception of his/her family life may be intertwined with his/her perception and appreciation of self. *Conclusion.* It may be argued that immigrant children's negative experiences regarding their family's position in the cultural context they live, may remain unexpressed and cognitively unprocessed, causing feelings of social inferiority in school, which also may result in being bullied or socially excluded in the school setting.

**Πεποιθήσεις και αιτιακές αποδόσεις τσιγγάνων μητέρων για την ανάπτυξη των
6χρονων παιδιών τους: Η περίπτωση δύο οικισμών της Κομοτηνής**

Κωνσταντίνος Πετρογιάννης & Ευθυμία Πεντέρη

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Στην παρούσα εργασία διερευνήθηκαν οι πολιτισμικές αξίες 18 τσιγγάνων μητέρων από δύο οικισμούς της Κομοτηνής με αναφορά στην κοινωνική και γνωστική ανάπτυξη του παιδιού ηλικίας 6 ετών. Επιπλέον καταγράφηκε ο τρόπος που ερμηνεύουν τα επιθυμητά και μη χαρακτηριστικά του παιδιού σε σχέση με τους δύο αυτούς τομείς της ανάπτυξής του. Ο στόχος ήταν να αναδειχθούν οι ατομοκεντρικές και συλλογικοκεντρικές αξίες των μητέρων και ο προσανατολισμός τους σε εξωτερικές και εσωτερικές αποδόσεις για την αιτιολόγηση της συμπεριφοράς των παιδιών. Οι ποιοτικές και ποσοτικές αναλύσεις των δεδομένων από τις ημιδομημένες συνεντεύξεις με τις τσιγγάνες μητέρες ανέδειξαν, όπως αναμενόταν, ένα συνδυασμό ατομοκεντρικών και συλλογικοκεντρικών ιδεών, με επικράτηση των δεύτερων, για την ανάπτυξη του παιδιού και ένα προβάδισμα των εξωτερικών αποδόσεων στις αναφορές τους. Ωστόσο, οι διαφορετικές συνθήκες διαβίωσης στους δύο οικισμούς, κατά τη συγκριτική θεώρησή τους, φάνηκε να συνδέονται με τις απόψεις των μητέρων αναδεικνύοντας ενδιαφέροντα στοιχεία.

**Maternal beliefs and causal attributions regarding the 6-year-old children's
development: The case of two Roma communities in Komotini**

Konstantinos Petrogiannis & Efthimia Penteri

Democritus University of Thrace

The present study examined Roma mothers' cultural values in two communities in Komotini with regard to the six year old child's social and cognitive development. The way they interpret the child's development as it is delineated in their causal attributions for the desirable and undesirable child characteristics was also recorded. More specifically, the study focused on mothers' orientation to individualistic and collectivistic values and their use of external and internal attributions to interpret the child's behavior. Qualitative and quantitative analyses of the semi-structured interviews data showed, as expected, a combination of individualistic and collectivistic ideas and the prevalence of the external attributions in mothers' reports. However, the different life conditions in the two communities seemed to be related with Roma mothers' values and causal attributions when they were comparatively analyzed.

Έκφραση και διαχείριση συναισθημάτων σε Έλληνες νέους

Ντόνα Παπαστυλιανού

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η παρουσίαση στηρίζεται σε δεδομένα της μεγάλης διαπολιτισμικής έρευνας *Cultural Display Rules of Emotional Expressions*, που οργανώθηκε από τον David Matsumoto (San Fransisco State University), στην οποία συμμετείχαν 34 χώρες με αντικείμενο την μελέτη της έκφρασης των συναισθημάτων υπό ορισμένες συνθήκες και τους τρόπους ρύθμισής τους. Συγκεκριμένα μελετώνται τα επτά κύρια συναισθήματα χαρά, λύπη, έκπληξη, φόβος, απογοήτευση, θυμός, αποστροφή και με ποιο τρόπο αυτά εκφράζονται (π.χ. τελεία απόκρυψη, απόκρυψη με χαμόγελο, μείωση της έντασης του συναισθήματος, έκφραση με χαμόγελο κ.λπ.), σε δημόσιο ή ιδιωτικό χώρο και απέναντι σε πρόσωπα διαφορετικού κύρους και θέσης (γονείς, αδέρφια, συμφοιτητές, καθηγητές κ.λπ.). Επιπλέον μελετώνται οι τρόποι με τους οποίους ρυθμίζεται η ένταση των συναισθημάτων. Παρουσιάζονται τα ευρήματα που αφορούν στο ελληνικό δείγμα νέων και συζητούνται σε σχέση με το πολιτισμικό πλαίσιο και τους συνήθεις τρόπους έκφρασης και επικοινωνίας στην Ελλάδα.

Expression and emotional regulation in Greek youth

Dona Papastylianou

Democritus University of Thrace

The presentation is based on data from a major multicultural survey entitled *Cultural Display Rules of Emotional Expression* (organized by David Matsumoto, San Fransisco State University) in which 34 countries participated, aiming among others to study the expression of emotions under certain conditions and how they are regulated. More specifically, the study focused on the seven main emotions -happiness, sadness, surprise, fear, disappointment, anger and disgust- and how they are expressed (e.g. amplify, express, masking, neutralise the intensity of the emotion, etc.) in a public or private setting and in front of people of differing rank and status (parents, siblings, fellow students, lecturers, etc.). It also studies the ways in which the strength of emotions is regulated. The presentation sets out the findings for the Greek youth sample and discusses them in relation to the cultural context and usual means of expression and communication in Greece.

ΣΥΜΠΟΣΙΟ Β΄

Μελέτη των Ευρωπαϊκών Αξιών (EVS): φάσεις έρευνας 1999-2000 και 2008

*Αικατερίνη Γκαρή*¹

*Πέννη Παναγιωτοπούλου*²

*Κώστας Μυλωνάς*¹

¹ Πανεπιστήμιο Αθηνών

² Πανεπιστήμιο Πατρών

Η Μελέτη των Ευρωπαϊκών Αξιών (European Values Study - EVS) αποτελεί μια εμπειρική διερεύνηση των κυρίων διαστάσεων μελέτης των αξιών και της αλλαγής τους στις χώρες της Ευρώπης, η οποία διεξάγεται περίπου κάθε εννέα χρόνια (1981, 1990, 1999/2000, 2008). Ο κύριος στόχος της είναι η μελέτη της δυναμικής των αξιών, των στάσεων και των πεποιθήσεων των πολιτών σε χώρες της Ευρώπης. Η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα κατά την ερευνητική φάση 1999/2000, ανάμεσα στις 32 που συμμετείχαν, και μία από τις 44 χώρες που συμμετείχαν στην ερευνητική φάση 2008/2009. Το ερωτηματολόγιο της Μελέτης των Ευρωπαϊκών Αξιών περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, μεταβλητές που μετρούν αξίες σχετικά με την οικογένεια και το γάμο. Ειδικότερα, μελετώνται μεταβλητές σχετικά με τα δίκτυα οικογενειακών σχέσεων, τους συναισθηματικούς δεσμούς των μελών της οικογένειας, τους οικογενειακούς ρόλους και τη λειτουργία του θεσμού της οικογένειας. Στην παρούσα παρουσίαση περιγράφεται το δείγμα που συνελήγη στις δύο αυτές ερευνητικές φάσεις και παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο βασίζονται και ερμηνεύονται τα ευρήματα που αφορά στο ταξινομικό οικολογικο-πολιτισμικό μοντέλο των Georgas & Berry (1995) και στο μοντέλο για την αλλαγή της οικογένειας της Kagitcibasi (1998).

European Value Study (EVS), 1999-2000 and 2008 waves: values on family and marriage

*Aikaterini Gari*¹

*Penny Panagiotopoulou*²

*Kostas Mylonas*¹

¹ University of Athens

² University of Patras

The European Value Study (EVS) is an empirical exploration of values and their change in European countries, which is conducted approximately every nine years

(1981, 1990, 1999/2000, 2008). The main goal of this research project is to study values, attitudes and beliefs dynamics in European countries. Greece has been one of the 32 countries participating in this project during the 1999/2000 wave, and has participated again in the 2008/2009 wave, along with 43 other countries. The European Value Study Questionnaire includes -among others- a variety of variables assessing values towards family and marriage, such as family relationship networks, family bonds, family roles and family functions. This presentation describes the samples that have been collected in the two waves of 1999/2000 and 2008/2009 along with the theoretical framework that supports the research findings explanation, based on the ecological-cultural model (Georgas & Berry, 1995) and the family change model (Kagitcibasi, 1998).

**Οικογενειακές αξίες στην Ελλάδα: συγκρίσεις μεταξύ των δύο τελευταίων
ερευνητικών φάσεων της «Μελέτης των Ευρωπαϊκών αξιών» (EVS)**

*Πέννυ Παναγιωτοπούλου*¹

*Αικατερίνη Γκαρή*²

*Κώστας Μυλωνάς*²

¹ Πανεπιστήμιο Πατρών

² Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σκοπός της παρουσίασης είναι η αναλυτική σύγκριση διερευνητικών ερευνητικών δεδομένων που συγκεντρώθηκαν για την Ελλάδα από δύο ερευνητικές φάσεις της «Μελέτης των Ευρωπαϊκών Αξιών», δηλαδή μεταξύ 1999-2000 και 2008. Επιλέχθηκαν οι μεταβλητές οικογενειακών αξιών που είναι συγκρίσιμες μεταξύ των δύο φάσεων έρευνας. Η συνολική εικόνα που προκύπτει από τη σύγκριση δείχνει να αφορά μάλλον μια εικόνα σταθερότητας, παρά μια εικόνα αλλαγής των οικογενειακών αξιών, για το διάστημα 1999-2008. Κάποιες διαφοροποιήσεις φαίνεται να αναδύονται ως προς την αυξανόμενη σημασία των θρησκευτικών πεποιθήσεων και της θρησκευτικής πίστης, της απόκτησης απογόνων, της απόκτησης υλικών αγαθών όπως το επαρκές εισόδημα, ένα καλό σπίτι κλπ. Αντίστροφα, χαμηλότερης αποδοχής φαίνεται να είναι η σκόπιμη διακοπή της κύησης, η υπευθυνότητα και ανεξαρτησία των παιδιών σε αντίθεση με την υπακοή. Οι αξίες που αφορούν στο σκοπό ζωής των γυναικών και σχετίζονται με την εργασία ως μέσο ανεξαρτησίας, ως συμβολή στο οικογενειακό εισόδημα κ.λπ. φαίνεται να είναι λιγότερο ισχυρές στην ερευνητική φάση του 2008. Φαίνεται γενικά ότι οι μεταβλητές που διαφοροποιούν την έρευνα των αξιών το 1999-2000 από το 2008 αφορούν στις σχέσεις γονέων-παιδιών και σε θέματα γάμου. Τα ευρήματα αυτά συζητούνται σε σχέση με θεωρίες της αλλαγής της οικογένειας και σύγχρονα ευρήματα της διαπολιτισμικής έρευνας στο χώρο της μελέτης της δομής και λειτουργίας της οικογένειας.

Family values in Greece: Preliminary findings for two EVS waves

*Penny Panagiotopoulou*¹

*Aikaterini Gari*²

*Kostas Mylonas*²

¹ University of Patras

² University of Athens

This presentation is a brief summary of the initial descriptive findings in respect to the EVS data collected in the 1999 and 2008 waves. The variables analyzed are comparable across the two waves and regard family issues. The overall picture of the findings suggests that the family profile in Greece as depicted in family networks, marriage goals, emotional bonds and family roles is mostly stable during the last decade. However, an increasing emphasis on the importance of children, material goods such as adequate income and good housing, religious beliefs and religious faith is apparent. In addition, higher disapproval of abortion, stronger encouragement of obedience along with discouragement of responsibility and children's independence in the 2008 wave -with the reverse being observed for the 1999 wave- currently exhibit a more conservative attitude towards family and marriage as a social network. On the other hand, values towards women's life-goals (such as job as a means of independence, the importance of being a housewife, of contributing to family income, etc.) seem to become less powerful in 2008, as if the core for women's lives does not exist neither in having a home and children nor in acquiring their independence through their jobs. In brief, it seems that the variables differentiating the two waves concern values on parent-children relation, abortion and marriage. The findings are discussed under the light of recent cultural and cross-cultural family structure and function findings.

**Επιπολιτισμοποίηση και προσαρμογή των μεταναστών:
Ορισμένες παρατηρήσεις και σχόλια για τον σχεδιασμό έρευνας και πολιτικής
με βάση την ελληνική εμπειρία**

Βασίλης Παυλόπουλος

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τα θεωρητικά σχήματα δύο διαστάσεων της επιπολιτισμοποίησης (με προεξάρχον παράδειγμα το μοντέλο του John Berry, 1997, 2006) έχουν χρησιμοποιηθεί ευρύτατα για ερευνητικούς σκοπούς τις τελευταίες δεκαετίες, συνιστώντας μια αναμφισβήτητη προσφορά της Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας στη μελέτη της μετανάστευσης. Από το

άλλο μέρος, αυτά τα μοντέλα μερικές φορές εντάσσονται σε ερευνητικά σχέδια που δεν λαμβάνουν ουσιαστικά την πολιτισμική παράμετρο και τους παράγοντες πλαισίου, κινδυνεύοντας έτσι να καταλήξουν στην αναπαραγωγή στερεοτύπων, αντί μιας πιο ουσιαστικής κατανόησης των διεργασιών ένταξης των μεταναστών. Η παρουσίαση αυτή ανατρέχει σε πρόσφατα εμπειρικά δεδομένα από την ελληνική πραγματικότητα για να επισημάνει και να αναδείξει μεθοδολογικούς προβληματισμούς, καθώς και ζητήματα που αφορούν στην επικοινωνία των ευρημάτων με τους υπεύθυνους για τη χάραξη μεταναστευτικής πολιτικής και το ευρύ κοινό. Τέτοια ζητήματα αφορούν, μεταξύ άλλων, στην επεξεργασία του εννοιολογικού περιεχομένου των στρατηγικών επιπολιτισμοποίησης και στις εναλλακτικές τεχνικές για τον εντοπισμό τους, στη σχέση μεταξύ επιπολιτισμοποίησης και εθνοτικής ταυτότητας, στη διαπλοκή πολιτισμικών και κοινωνικοδημογραφικών παραμέτρων για τη μελέτη της προσαρμογής των μεταναστών και στις διομαδικές συγκρίσεις που υπερεκτιμούν τις διαφορές και υποβαθμίζουν τις ομοιότητες. Επισημαίνεται η αναγκαιότητα λειτουργικής ενσωμάτωσης των πολιτισμικών μεταβλητών στην ψυχολογική έρευνα για τη μετανάστευση, συμπληρωματικά προς και με σαφή διάκρισή τους από τους κοινωνικοδημογραφικούς και αναπτυξιακούς παράγοντες.

Acculturation and adaptation of immigrants: Some notes for research and policy on the basis of the Greek experience

Vassilis Pavlopoulos

University of Athens

The two-dimensional models of acculturation –esp. John Berry’s (1997, 2006) paradigm– have been widely used for research purposes in the past two decades, thus constituting a significant contribution of Cross-Cultural Psychology in the study of migration. On the other hand, it is not rare the case that acculturation variables have been included in research designs that ignore important contextual and cultural parameters. This may result in misleading conclusions that tend to reproduce common stereotypes and do not enhance our understanding of the complex processes of immigrant adaptation. This presentation draws on recent findings from research on immigration in Greece in order to highlight and discuss methodological issues as well as issues of communication between psychologists and non-experts, such as journalists and policy makers. These include, among others: describing the content of acculturation strategies as well as alternative techniques for their measurement; exploring the relationship between acculturation and ethnic identity; disentangling the overlapping effects of SES and culture on immigrant adaptation; identifying and avoiding group comparisons that stress the differences and underestimate the similarities among immigrants of various ethnic background. The need to incorporate concrete cultural dimensions in the psychological study of immigration is pointed out, in addition and complementary to sociodemographic and developmental aspects.

ΟΜΙΛΗΤΕΣ (κατ' αλφαβητική σειρά)

Γεώργας Δημήτριος, Ομότιμος Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.	dgeorgas@psych.uoa.gr
Γκαρή Αικατερίνη, Επίκ. Καθηγήτρια, Ε.Κ.Π.Α.	agari@psych.uoa.gr
Κασσωτάκη Αικατερίνη, Αντιπρύτανης, Καθηγήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο	kmaridaki@hua.gr
Mayer Boris, Scientific Assistant and Lecturer, University of Konstanz, Germany	boris.mayer@uni-konstanz.de
Μαλικιώση Μαρία, Καθηγήτρια, Ε.Κ.Π.Α.	mmalik@ecd.uoa.gr
Μαδιανός Μιχάλης, Ομότιμος Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.	madianos@nurs.uoa.gr
Μπεζεβέγκης Ηλίας, Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.	ebesev@psych.uoa.gr
Μυλωνάς Κώστας, Επίκ. Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.	kmylonas@psych.uoa.gr
Ναυρίδης Κλήμης, Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α., Πρόεδρος ΕΛ.Ψ.Ε. & Π.Ι.	knav-lpp@otenet.gr proedros@pi-schools.gr
Παναγιωτοπούλου Πέννυ, Λέκτορας, Πανεπιστήμιο Πατρών	ppanag@upatras.gr
Παπαστυλιανού Ντόνα, Καθηγήτρια, Δ.Π.Θ.	papastd@hol.gr
Παυλόπουλος Βασίλης, Επίκ. Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.	vpavlop@psych.uoa.gr
Πετρογιάννης Κωνσταντίνος, Αναπλ. Καθηγητής, Δ.Π.Θ.	kpetrogi@ontelecoms.gr
Ρότσικα Κική, Λέκτορας, Ε.Κ.Π.Α.	krotsika@med.uoa.gr

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Συντονιστές Κλάδου Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας

Παπαστυλιανού Ντόνα, Καθηγήτρια, ΔΠΘ, papastd@hol.gr

Μυλωνάς Κώστας, Επίκ. Καθηγητής, ΕΚΠΑ, kmylonas@psych.uoa.gr

Μέλη

Λαμπρίδης Ευθύμιος, Επίκ. Καθηγητής, ΔΠΘ, thimis@otenet.gr

Γκαρή Αικατερίνη, Επίκ. Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ, agari@psych.uoa.gr

Παυλόπουλος Βασίλης, Επίκ. Καθηγητής, ΕΚΠΑ, vpavlop@psych.uoa.gr

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Θεοδώρου Ράνια, υπ. διδάκτωρ, ΕΚΠΑ, thrania1@yahoo.gr

Νικολοπούλου Βίκυ, μπτχ. φοιτ. ΕΚΠΑ-ΔΠΘ, v.nikolopoulou@gmail.com

Μίχου Σπυριδούλα, μπτχ. φοιτ. Σχολικής Ψυχολογίας, Ε.Κ.Π.Α.

Μπαϊρακτάρη Ειρήνη, μπτχ. φοιτ. Σχολικής Ψυχολογίας, Ε.Κ.Π.Α.